

Projekt Rapid Re-Housing Brno: Pilotní testování rychlého zabydlení rodin s dětmi

Padesáti brněnským rodinám, které bydlely v soukromých ubytovnách, azylových domech a jiných formách bytové nouze, byla v rámci tohoto projektu nabídnuta možnost bydlet ve standardním nájemním bytě a intenzivní podpora pro udržení bydlení. Poskytovatelem bydlení je Magistrát města Brna a několik brněnských městských částí. Poskytovatelem služby je místní nevládní organizace IQ Roma Servis, proškolená průkopníky systému bydlení především v Evropě, HVO Querido Discus. Dopad projektu vyhodnocuje vědecký tým z Ostravské univerzity a Masarykovy univerzity v Brně metodou randomizovaného kontrolovaného experimentu. Ten umožňuje izolovat vnější faktory porovnáním intervenční a kontrolní skupiny. Rodiny se nastěhovaly od září 2016 do května 2017. Z rodin, které již bydlí rok, si k lednu 2018 bydlení udrželo 37 rodin, jedna rodina o bydlení přišla a přestěhovala se do azylového bydlení. Úspěšnost projektu ve stabilizaci náhodně vybrané rodiny v bydlení je tedy zatím 97%.

O co jde?

Projekt se zaměřuje na pečlivé testování, zda je přístup [bydlení především](#) vhodný k řešení bytové nouze rodin v České republice. Očekává se, že do rodin, u kterých došlo ke stabilizaci v bydlení, se budou vracet děti z ústavní péče, zlepší se životní podmínky a sociální začlenění rodin a zároveň se sníží veřejné výdaje na tyto rodiny.

Jaká je situace bytové nouze rodin v Brně?

V dubnu 2016 proběhl v Brně registrační týden pro rodiny s dětmi v bytové nouzi, sečteno bylo celkem 421 rodin žijících v soukromých ubytovnách, azylových domech či v jiné formě bytové nouze.

Ukázalo se, že u dotazovaných rodin vedla první krize bydlení k dlouhodobé bytové nouzi u dvou třetin, 92 % rodin bez domova zažilo během svého života v mediánu osm let v bytové nouzi (Registrační týden Brno 2016). Dvě třetiny těchto rodin jsou romské. Jakmile jsou jednou bez domova, jsou tyto rodiny soukromými i veřejnými pronajímateli typicky považované za nezpůsobilé pro bydlení a mají tak k bydlení velmi omezený přístup.

Co s tím chce dělat vedení města?

Město Brno (400.000 obyvatel), které vlastní a pronajímá 29.000 bytů, schválilo v rámci Strategie sociálního začleňování v roce 2016 i strategii pro ukončení bytové nouze rodin: aby byla jejich bytová nouze vzácná, a aby se jednalo o co nejkratší epizodu, která se pokud možno nebude opakovat. Od roku 2016 jsou testovány výsledky různých tradičních a experimentálních přístupů. Vzhledem k tomu, že přístup „bydlení především“ se na základě zahraničních zkušeností jevil jako velmi slibná možnost pro řešení bytové nouze rodin, město vyčlenilo 50 bytů pro jeho experimentální ověření.

Od září 2016 do května 2017 bylo 50 ze 421 rodin zařazeno do programu [bydlení především](#) náhodným výběrem v loterii sociální a zdravotní komise Rady města Brna. Jen jedna vylosovaná rodina odmítla nabídku, zčásti protože nechtěla spolupracovat s romskou neziskovou organizací jako poskytovatelem služby, a obecně neměla zájem o jakoukoli podporu.

Výsledky projektu pečlivě zjišťujeme unikátní metodou kontrolovaného experimentu

Projekt doprovází pečlivé srovnávací hodnocení dopadu metodou randomizovaného kontrolovaného experimentu, které provádí Ostravská univerzita. Kontrolní skupina, vůči které je měřen dopad projektu, je složena z dalších 100 náhodně vybraných rodin, které byly taktéž v bytové nouzi. Jak intervenční, tak kontrolní skupina jsou dotazovány na počátku projektu a po šesti a dvanácti měsících od nastěhování. Na konci 12měsíční lhůty bude zhodnocen dopad programu *bydlení především* na rodiny.

Projekt řídí Magistrát města Brna, který je vlastníkem zmíněných 50 nesegregovaných bytů, ale kromě toho zajišťuje také celkovou koordinaci místních partnerů, včetně Oddělení sociálně právní ochrany dětí, Úřadu práce, Odboru školství atd. Brněnský magistrát působí jako hlavní řešitel projektu také proto, aby se prověřilo, zda je nejlepším řešením, aby za ukončení bytové nouze a další integraci svých marginalizovaných občanů zodpovídala samospráva v partnerství s místními subjekty.

Hlavní řešitel: [Magistrát města Brna](#)

Partneři: [IQ Roma Servis, z. s.](#); [Ostravská univerzita](#)

JAK PROJEKT PŘÍSPÍVÁ K ŘEŠENÍ BYTOVÉ NOUZE V ČR

Úspěch tohoto projektu má **potenciál dramaticky ovlivnit řešení bytové nouze rodin v ČR**. Dřívější praxe vylučovala z přístupu k nájemnímu bydlení osoby, které měly v minulosti dluhy související s bydlením nebo byly vystěhovány. Kvůli tomu bylo opětovné získání bydlení pro rodiny bez domova velice obtížné i v bytech ve veřejném vlastnictví. U romských rodin navíc přístup na bytový trh ztěžují předsudky o jejich chování v bytě, což mnoha těmto rodinám v podstatě znemožňuje znovu vstoupit na bytový trh. Pokud tento projekt úspěšně ukáže, že jakákoli rodina bez domova může být ubytována a může si bydlení udržet, pokud se jí dostane patřičné podpory, bylo by to průlomovým důkazem pro změnu, protože počet volných bytů v ČR by vyřešení problému bytové nouze byl dostatečný.

Projekt se podařilo přerámovat tzv. „romskou otázku“ na problém bytové nouze rodin, které má možné řešení, jež může být testováno a hodnoceno. **Posouvá se od vágně definované překážky pro řešení problému založené na předpokladu o obyvatelích ke strategii řešení, dosažitelnému cíli městské a státní politiky.**

Metoda randomizovaného kontrolovaného experimentu je v České republice poprvé použita ke sběru důkazů o dopadu sociálních projektů či politiky.

Téma bytové nouze rodin a možných řešení zaujalo média. V období mezi únorem 2016 a červnem 2017 se projekt 130krát objevil v médiích: v hlavních tištěných médiích (MF Dnes, [Deník](#), Právo, [Respekt](#), 5plus2), hlavních elektronických médiích ([Aktuálně.cz](#), Novinky, iDNES.cz, Blesk.cz, Denik.cz, ČT24.cz, zpravy.tiscali.cz, denikreferendum.cz) a několikrát na [českých televizních kanálech](#). Od roku 2017 jsou představovány životní příběhy zabydlených rodin i rozhovory s klíčovými pracovníky a pracovníci projektu, místními politiky a evaluátory.

Realizaci a výsledky projektu sledují média, volení představitelé i odborníci z celé země. Pokud bude realizace úspěšná, reálně se očekává, že tento přístup k řešení bytové nouze přijmou další města a národní činitelé. Představitelé několika měst (Kadaň, Liberec, Vsetín, Chomutov, Ostrava) už Brno kvůli projektu navštívili, aby se o tomto přístupu dověděli více. Liberec již na základě této návštěvy spustil vlastní projekt bydlení především.

OČEKÁVANÝ DOPAD NA RODINY V BYTOVÉ NOUZI PO 12 MĚSÍCÍCH

Hlavním očekávaným výstupem je, že 80 % rodin z intervenční skupiny si své bydlení po 12 měsících udrží, tj. budou plnit své povinnosti nájemníků. Očekávaný dopad projektu, který je měřen po 6 a 12 měsících po nastěhování, na život řešených rodin při porovnání s kontrolní skupinou, je:

1. Rodiny dosáhnou **vyššího poměru sjednocení rodin v domácnosti**. 41 % rodin bez domova v Brně žilo odděleně od některého člena nejužší rodiny, v mnoha případech proto, že neměly kde společně bydlet. Děti jsou umístěny do péče ústavů, pěstounů či juvenilní justice, 23 % rodičů nemůže žít společně v jedné domácnosti. Očekává se, že přidělení bytu a sledování případu tuto situaci změní.
2. **Školní docházka dětí se zlepší v krátkodobém horizontu** a školní výsledky se zlepší ve střednědobém. Děti v rodinách bez domova mají slabou školní docházku a následně špatné známky kvůli vysoké míře nemocnosti, dopravním nákladům, nedostatku zdrojů a dalším příčinám spojeným s vyloučením z bydlení.
3. **Fyzické i psychické zdraví rodin se zlepší**. 39 % matek mělo velmi vysokou míru psychologického stresu (Kessler skóre K-6, které indikuje vážné duševní onemocnění), kvůli kterému je pro ně složité soustředit se na výchovu. Po nastěhování by se měl psychologický stres snížit. Vedle toho se očekává snížení výskytu nemocí spojených s nevhodným bydlením – astma, chronický kašel, žloutenka.
4. **Rodinné rozpočty budou předvídatelnější**, a hospodaření s penězi obecně se v intervenční skupině zlepší. Pouze 20 % rodin bez domova vyjde s penězi po celý měsíc tak, že mají hotovost až do výplaty, 35 % jeden týden v měsíci chybí peníze, 28 % se nedostává peněz 1–2 týdny každý měsíc.
5. **Kvalita života se u intervenčních rodin zlepší**.
6. U intervenčních rodin se **sníží anomie**.
7. Průměrné **veřejné výdaje na intervenční rodiny budou nižší** než u rodin z kontrolní skupiny.